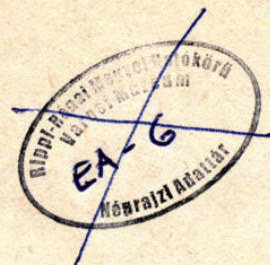

- A /1-es/ oldal -

EÁ: Perőcsény, 1978. december 29.-e,
Adatközlő: Molnár Ádám bácsi
 - vágás hallatszik -

...ugye ott hagytuk abba, hogy mikor találkozott, mikor visszavitte a Jónásnak a csomagját, amit ehagyott ...

MÁ: ...igen...

EÁ: ...aztá az hon vót?

MÁ:

EÁ: Az melyik ...vagy hova ...hol találkoztak? Mer mondta, hogy egy tanjáról magát kisegítették, azt fölugrott a vonatra, s visszavitte, végül sikerült találkozni a Jónással ...

MÁ: Ja, akkor ...akkor az vót, mikor sikerült találkoznia ...a...Redzsainába, az egy nagy város ...

EÁ: Redzsaina?

MÁ: Redzsainába egy munkaköz...ö...ő nekem mindig írta, hogyha nem vagyok a helyzetemmel megelégedve, akkor Redzsainán elmegy erre a címre, én keressem föl, ez egy munkaközvetítő vót ...hát természetes, mikor én ott...azt megkerestem...hát...hogy, hogy, hogy ...

EÁ: ...akkor a csomagját állítólag maga elvitte neki...

MÁ: Elvittem, persze, hogy elvittem...de akkor még nem találkoztam vele, mikor ekkor odamentem, mer amikor ementem Redzsainára, hogy maj megkeresem, nem taláram őtet, kérdeztem a munkaközvetítőt, hogy nem-e tudja, hogy hol van, azt mondja éppen tegnap ment ki tőlem munkára egy faluba...de olyan sánccokat ásnia. Kérdeztem, nem lehetne vele beszélni, telefonon vele beszélni, azt mondja, de lehet - azt mondja - van pénze? Nincs pénzem, nincsen. Ugye aszontam, ehazudtam, hogy nincsen pénzem. Hát akkor nem lehet vele beszélni, aszongya. Akkor... inkább adok magának egy címet, ahol tudom, hol van - aszongya - írjon neki és akkor eljön ide, ahol megbeszéték, hogy együtt kimennek aratni. Mer aratásba ottan jó fizetnek. Négy dollárt a napi...kéve összerakásér, hat dollárt pedig a cséplésér fizetnek. Hát ugye ezt megbeszéltek mink levélbe így.

EÁ: Igen...

MÁ: Na aztán mikor ...hogyan is...

EÁ: Na, most bejött-e a Jónás? Végül sikerült vele találkozni.

MÁ: Ja, írtam neki levelet, amit odaadott a munkaközvetítő címet! Írtam neki! Egy barátommal vártuk ütet, hogy maj mink máma elküldtük a levelet, hónap utánra vártuk, hogy megérkezik, - tessék nézni - megér-

kezik. Nem érkezett meg! Írtam neki másik levelet is, ara se érkezett meg! És akkor a...a farmerek, a gazdák má szedték az embereket össze...munkára. Enné a munkaközvetítőné, akiné én is, ahol kerestem a Jónást, Jónás sógort. Hát aztán...nem jött meg a Vilmos apja. Így összebeszétünk evvel a barátommal, elmegyünk ki együtt aratni, ha egyszer ő nem jött, hát nem jött, nem találkoztunk akkor aztán.

EÁ: Ki vót ez a barátja?

MÁ: Egy Szabolcs megyei...

EÁ: Szabolcs megyei ...

MÁ: Szabolcs megyei ...

EÁ: Na aztán vállaltak munkát mégis ketten?

MÁ: Vállaltunk, kivittek aztán bennünket, mind a kettőnket egy here aratni. A kévéket össze...aratógép alatt a kévéket kidobáta, mink csak a kévéket raktuk össze...na aztán...

- vágás hallatszik -

EÁ: Lehet folytatni!

MÁ: Na, alig dőgoztunk egy 4-5 napot, a kévéket raktuk össze avval a barátommal, ő megbetegedett. Olyan beteg lett, hogy a gazdámnak be kellett őtet vinni a kórházba. Betegen. Én csak magam maradtam. Úgyhogy két gép aratott, én csak magam a kévéket raktam össze, de nem győztem összerakni a két gép után a kévéket egyedül ...

EÁ: Na és akkor mi történt?

MÁ: Akkor aztán a gazdám minden este bement ehő a munkaközvetítőhő, találjon munkást, hozzon ki nekem segítséget...

EÁ: Igen ...

MÁ: ...de nem kapott! Egész héten bent járt mindig, nem kapott! És szombat este aztán azt mondja, na nem gyüössz be - aszongya - a városba - aszongya -. Má ottan szombaton délután má minden ...akkor, akkor mennek be a farmerok vásárolnyi ...

EÁ: ...nincs munka ...

MÁ: ...nincs munka, akkor mennek be vásárolnyi a városba, meg póstát akkor veszik ki, az a minden, a szombaton délután, te, mind nálunk a vasárnap, még jobban...no osztán - aszongya - nem gyüössz be a városba? Mondom be mehetek én is. Beütem a kocsiba, bevitt bennünket a munkaközvetítőhő, mentünk megincsak, hogy na munkát keres... munkást keres, vagy kapjon. Olyan hosszú asztal vót - majnem mind a konyhai - a munkaközvetítő az persze beszét mindenféle több nyelven, angol, amerikai ...vagy angolul, franciául, magyarul, több nyelven beszélt, ő bent...át az asztalnak a túsó felin, mink meg ezen az oldalon voltunk a gazdámmal. Az asztal így vót, én leültem egy székre, ugyanúgy mind most-e, ők meg ott beszélgettek. Hát ahogy

így könyökölök, így az asztalon-e, ilyen magas pósta levél vót ottann-e
Mer akinek nem vót biztos hele ...

EÁ: ...az oda írt ...

MÁ: ...oda írt...oda küldözte a leveleket és az illető azt elküldte neki.

EÁ: Nekik, igen ...

MÁ: Hát aztán mikor rátekintek, hát éppen a Jónás bácsi levele vót
legfölü...

EÁ: Az ő levele vót, vagy amit maga írt neki?

MÁ: Nem, az ő levele vót!

EÁ: Az ő levele vót...

MÁ: Az ő levele! Hazulról jött neki a levél! Hazulról! Na aztán mon-
dom, ez meg a sógoromnak a levele épp, mondom annak a munka köz-
vetítőnek. Igen - aszongya - éppen harmadnap ment ki tőlem - aszon-
gya - má aratni - aszongya. Aratni ?!

EÁ: Na így tudta meg maga akkor, ezek szerint, hogy hova ment a Jónás!

MÁ: Igen! Igen! Így, így, aztán mondom, hova? Ebbe meg ebbe a...ide
meg ebbe a tanvára aszongya. Mondok, legyenszives híja föl tele-
fonon. Ekkor má föl lehetett hívnyi, mer az má a ...központhoz tar-
tozott. Hát aszongya, jó, föl híhatom. Csengetett, csengetett, de bi-
zony nem, nem kapsót, mer el vót a vonal foglalva. Má vót úgy este
már 10-11 óra is mikor ez történt, azt mondja a gazdám nekem - aszon-
gya-hagyd - aszongya - majd elmegyünk haza, hazulról megpróbáljuk-
aszongya - föl hívnyi az ...a Jónást! Meg a gazdáját, telefonon. Hát e
el is mentünk haza, a gazdám, a gazdám mingyá csengetett. Az ő gaz-
dájának, mer tudta, hogy kiné van, meg vót neki mondva, meg vót ad-
va a cím, csenget, kérdezi, aszongya "Haló, van itten - aszongya -
egy magyar ember, Jónás Bálint nevü?" Azt mondja az illető, aszon-
gya, van! Híd a telefonhó! Odahíta a telefonhó, osztán beleszól a...
má a Vilmos apja, aszongya "Haló, haló sógor, te vagy - aszongya -
sógor! Mondom, én! Hát hogyhogy, honnan beszélsz? Én meg mondtam neki
legalább 2000 km távolságot, mondom, Galgaliból! Galgaliból?! Hát
mi a fene vitt annyira? - aszongya. Mondom, azt írtad nekem, hogy
jöjnek Redzsainára, majd ott találkozzunk, együtt kell menjünk arat-
nyi! De aztán nem jöttél mondom, két levelet is írtam! Hát én nem
kaptam egy levelet se, meg - aszongya - semmiféle küldeményt nem
kaptam - aszongya. Hát mondom, én aru nem tehetek! Hát - aszongya -
te hol vagy? Má az előbb is mondtam, Galgaliba! Legalább 2000 km
van oda, olyan távol van, mer nagy ám Kanada! Nagyon! ...

EÁ: Igen, no ...

MÁ: ...Hát te - mondom - hol vagy ? Aszongya én .../nevet/ ...Red ...
Re ...Red.../nevet/ ...Redzsainába!...vagyok - aszongya - négy má-

zsa, vagy kilométer, má kilométer! Én meg mondok hatra!
nevetAkkor asztá örült, meg ő is meg én is!

EÁ: Közel vótak egymáshoz!

MÁ: Igen!nevetközel vótunk egymáshoz!

EÁ: No, azt mi lett a vége?

MÁ: No aztán akkor beszélgettem neki, hogy itta ...itt a kuferod, nálam, itt a hazai leveled is, itt van nálam mondom, ...nevet ... aztán akkor másnap elmentünk aratnyi, ugyanolyan esős idő gyűtt be, hogy tíz óra felé, mind most is, hogyha esik az eső, abba köllött az aratást hagyni, nem arathattunk! A táblának a közepin vót egy rossz istálló. Odamentünk, hát ott ácsorogtunk, nézegelődünk ugye... hát...egyszer olyan jó távolságra - mint ide a pincém,-vagy talán még távolabbról - látom, hogy jön egy lovas. Jön, hát lovas, hát fene gondót rá, hogy kicsoda. Jön, egyszercsak odaáll így a...az istálló elejibe elénk. Há itt vagytok?- aszongya. Mondom igen itt. Hát mondja, hogy tudtad meg, hogy ...

EÁ: És a Bálint vót ez?

MÁ: Az, az! Vilmosnak az apja. Bálint, igen.

EÁ: Hát a telefon beszélgetés alapján megtalálta magát!

MÁ: Igen, igen, igen! Hát asztá...nevet...

EÁ: Na és ott maradt aztán ő, nem?

MÁ: Akkor aztán persze, hogy beszélgettünk, me látták, hogy nincs idő a kilátásra, hogy tovább lehessen aratnyi.....ő...mondta a gazdám, hogy üljön be ő is a kocsiba, meg mink is beültünk, a lovat meg utánakötöttük a kocsi után és úgy tudtunk, úgy mentünk csak, hogy a ló is azér tudjon trappóni.

EÁ: Igen ...

MÁ: Aztán úgy érkeztünk haza. Persze, hogy külön szobánk vót ugye, a munkásoknak ottan, felmentünk az emeletre, emeleten vót a szobánk, fölmentünk, a lovat bekötötte az istállóba, adtak neki enni ... mink meg aztán fönn beszélgettünk, átadtam neki a kufert meg a levelet is. Így aztán, így lett, így találkoztunk össze ...nevet....

EÁ: Na és akkor ő, végül hon maradtak? Együtt maradtak?

MÁ: Ő másik gazdáná dolgozott, én is másik gazdáná dolgoztunk...így aztá ...

EÁ: Továbbra is?

MÁ: Továbbra is! Így aztán szeptember 20.-án leesett a hó, annyira leesett, hogy nem tudtunk csépelni! Má aratnyi nem vót, de csépelni nagyon sok vót még a gazdáknak! Nagyon sok vót még!

EÁ: Oan korán van ottan ...

MÁ: Ott, korán leesik a hó!

EÁ: Igen?

MÁ: Igen, sokszor. Mondom szeptember 20.-án leesett a hó és nem tudunk csépelni! Hát alig ott vótunk egy 3-4 napig, csak vártunk, hogy majd esetleg elmegy a hó és csépelünk, vagy valami, de nem, nem. Egyszer jön be a gazdánk - aszongya - emberek - aszongya - nem bánom - aszongya - úgy látom, hogy nem lehet csépelni - aszongya - nem bánom, ha el is mennek, kifizetem és elmehettek - aszongya. Ott a ...csak...elmehettek - aszongya. Hát jó van - mondtuk - há jó van, ha nincs más mód, hát akkor el köll mönnünk. Így aztán mondta, hogy akkor ő bevisz bennünket a városba kocsival. Be is vitt bennünket a városba ...

EÁ: Ehöz a közvetítőhöz?

MÁ: Nem a közvetítő ... másikkhoz. Bevitt bennünket a városba, de ugyanabba a városba, de másik, másik ...másik közvetítőhöz, másik emberhöz...

EÁ: És mi történt ott?

MÁ: Akkor aztán kerestünk ott szállást, ott a ...egy-két napig ott vótunk, nem is vótunk, csak egy napig ottan, ekkor eszembe jutott, hogy elmegyek én, elmegyek ki én a Bálintot megkeresem, a sógort. El is indútam, meg is talátam ütet. Ők is csak úgy vótak a gazdával mind mink, hogy hát ...

EÁ: ...ott is hó esett ...

MÁ: Ott is hó esett, és őnéki is azt mondta a gazda, hogy nem bánja, ha kimennek is a ...vagy el is mennek, azt kifizeti őket és nem bánja ha el is mennek. Hát akkor aztán őket is kifizette a gazda... és őket is ...vel én is beűtem a kocsiba meg ők is, bé is vitt bennünket a városba. Ugyanarra a helyre, ahol má mink vótunk szállásol...elszállásolva. Ő is ugyanoda jött.

EÁ: Na itt má együtt vótak...

MÁ: Együtt, má akkor együtt vótunk, igen, együtt vótunk mázakkor. Ott ... 3-4 napig járkágtunk a városba, pénzünk persze fogyott ...ami vót, valamennyi ...

EÁ: Munkát kerestek?

MÁ: Kerestünk, de nem lehetett, mer esett...hó, nagy hó vót! Más munka ugye akkor nem vót, csak az aratás, cséplés lett vóna, más munka nem vót ...

EÁ: Hát azt a városba mégis, hát onnan mi csinátak? Hogyan jutottak munkához?

MÁ: Várjá csak asztá! Alig ott vótunk 2-3 napig, hogy járkátunk a városba, akkor aztán a sógorkám vót Oroszországba 3 évig hadifogoly. Ő jó beszét oroszú má. Egyszer, mikor bent vótunk egy helyiségbe ... ott vótak...25-30 orosz is, olyan kocsmaszerű vót...benne...ott vótunk mink is, ezek az oroszok ott körűvették az embert, egy munka-

közvetítő ember vót e is! Orosz. Mondta nekik, hogy kiát ő télire biztosít nekik munkát...a...síkságon, nagy síkságok vannak ara is egyes részeken, hogy hófogókat csinálnak, hogy a ...nagy hó ne lepje be a vasutat! Ugy ...földfúróva fúrnak lukakat és azokat fúrják majd fúróval. Hát asztá mondta a sógorom nekik, hogy mink nem-e mehetnénk e hármon, magyarok. Dehonnem, elgyühettek tik is, mondja ez a munkaközvetítő, mondja, elgyühettek tik is! Há ...

EÁ: Be is átak? Maguk is?

MÁ: Természetes! Na, aszongya elgyühettek, aszongya hónap reggel 6 órára legyetek itt az állomáson, majd én is ott leszek, megváltjuk a jegyet és akkor aztán majd megyünk. Ugy is vót. Másnap reggel 6 órára kint vótunk az állomáson, ő is od vót, megváltotta a jegyet és akkor asztá elindútunk. Mentünk, délután egy óra vót, hogy a helyszíntre érkeztünk. Persze aznap má nem adtak munkát nekünk, de ő azt mondta, az illető aki elvitt oda bennünköt, hogy napi 4 dollárt lehet keresni, 4 dollárból egy dollárt lefognak kosztra ...hogy napi 4 dollárt lehet keresni?! Hát a fenéket! Mikor regge kikaptuk a szerzőt elmentünk dolgozni, alig volt egy 10-12 centis föld a földön, a többi mind köves vót! Köves vót, nem lehetett fúrnyi, fúrnyi! ...Déllig nem tudtunk annyit keresni, hogy a kosztra elég lett volna! Hát asztá mink összebeszétünk hárman, hogy tovább nem megyünk dol... ha nem bővítenek a fizetésen. Elmentünk be ebédelni, mikor elgyütt az egy óra, asztá ebédidő...elmentünk ki...nem mentünk ki, a többiek kimentek, az oroszok, mink nem mentünk ki, gyün be egyszer ez a munkaközvetítő, aki ki vitt bennünköt ...

EÁ: Mé nem mennek ...

MÁ: Mé nem mentek dógznyi? Azér, mer aszontad, hogy napi 4 dollárt lehet keresnyi és nem keresünk semmit! Kosztra se kerestük meg délig se! Vagy bővitsz, vagy elmegyünk! Hát jó van, menjetek, de aszt akkor fizessétek meg az utiköltséget, hogy ...amivel idehozattalak!! Nekünk nincs pénzünk!...így aztán...nevet...összevesztünk, asztá ott hagytunk mindent! Asztá akkor fölvertük a holmijainkat mind a hárman, mink magyarok, mink eljöttünk, az oroszok ott maradtak! Mentünk, mentünk, alig mentünk egy fé kilométert, jött egy kocsi! Kérdezte, hogy hova megyünk. Ide meg ide. Legközelebbi várost mondtuk neki...ide meg ide. Na, üljetek föl!...Beültünk a kocsiba, bevitt bennünköt abba a kis városba, vagy faluba...

EÁ: Az melyik? Nem emlékszik melyik vót?

MÁ: Nem...nem emlékszek melyik vót...

EÁ: Na aztán mi történt ott?

MÁ: Onnan asztá...ementünk egy másik városba. Vonaton. Asztá ottan má

ki vótak irkálva, hogy - má tél vót akkor ugyi, hó, nagy hó vót -
ki vótak irkálva, hogy ide lehet erdei munkára, meg amoda lehet erdei
munkára mennyi, hát aztán így...

EÁ: Ott má ilyem erdőség vót?

MÁ: Nem, ott még nem vót, távolabbi részeken vótak erdők, csak...ittén
közvetített a...munkásokat szedték össze. Akik má nem tudtak arat-
nyi...aj....

EÁ: Azt ementek erdő...kitermelésre, fakitermelésre?...

MÁ: Várjunk csak még...

- vágás hallatszik -

MÁ: Innen mentünk Winnipegbe, Winnipegbe...

EÁ: Igen, tudom hol van, igen...

MÁ: Igen, Winnipegbe mentünk, ott ki vótak szinte irkáva, hogy mellik
városba, melyik erdőrészre, mennyit fizetnek és mennyibe kerül az
utiköltség oda. Persze mink a legközelebbi részt választottuk, mer
kevesebbet köllött fizetni utiköltséget. Tehát Winnipeg...Kenorá-
hoz mit tudom én, 100-150 km csak. Aztán mutattam is a térképet...

EÁ: Igen, az közel van ara...

MÁ: Igen, közel van Kenora, Winni...

EÁ: Odamentek?

MÁ: Odamentünk, hogy maj odamegyü...oda kértünk utalványt majd má az
erdőgazdaságtól, hogy oda mehetünk ki másnap reggel...

EÁ: El is mentek?

MÁ: El is mentünk, de mentünk ki az erdei munkára, ...maj mi jön ki
belőle! Elmentünk abba a városba Kenorára, hogy maj másnap reggel -
este érkeztünk meg ugye az állomásra, Kenorára - hogy maj másnap
reggel visznek ki bennünket hajóval! A vizen. Az erdei munkára.
Hát ahogy megérkeztünk abba a városba, Kenorára, este má későn vót,
9-10 óra vót má akkor, sötét vót, meg minden, hát...hova menjünk,
nem tudunk sehova menni...a hajó csak regge 8 órakor megy! Aki viszi
a munkásokat ki! Hát mindegy, itt alszunk az éjjel az állomáson,
itt...megvárjuk a reggelt. Hát egys zer jön be oda egy "polic", kér-
di, hogy hova utazunk. Hát nem utazunk sehova, csak várjuk a reggeli
hajót, hogy majd azon kimegyünk aratnyi. Mutassuk az igazolványt.
Mutattuk neki...aszongya ez rendbe van, de tudják, hogy itt éjjel
nem szabad senkinek se aludni! Itten csak az tartózkodhat, aki a
legközelebbi vonattal megy valahová, vagy utazik. Tehát itt nem
tartózkodhattok! Hát valahova menjetek! Hát nincs pénzünk, hazudtuk,
hát nem sok pénzünk vót az biztos, asztá...hát aszongya itt nem
tartózkodhattok. Hát akkor micsináljunk? Micsináljunk? Egyszer jön

be egy másik rendőr is, avva ők beszélgetnek, egyszer aszongya az egyik...Tudjátok mit? Itt meg itt menjetek ezen az utcán - aszongya - ott vannak a tűzoltók, mondjátok meg nekik, hogy mink küdtünk oda tiktet, adjanak nektek az éjjere szállást. Azt akkor maj regge mehetek a hajóval kifelé az erdőre. Hát ugy is vót, megkerestük a tűzoltókat, megmondtuk nekik, hogy mi a helyzet, hát jó van, feküdjetek le. De éjjel ugyi nem tudtunk alunnyi, a...én mondom a sógornak, "Te - mondom - a Lázár itt van ám ebbe meg ebbe a városba, a gyárba!"

EÁ: A Lázár Lajos apja?

MÁ: A Lázár Lajos apja, igen! Úgyhogy meg is halt ottannék ...

EÁ: Igen...akiről fénykép is van ...

MÁ: Igen, igen ... Azt mondja ...hát mondom itt van ám ebbe a városba! Te - mondom - nem keressük meg? - éjjel, ahogy beszélgettünk. Hát keressük - aszongya - főkelünk korábban, azt megkeressük ütet - aszongya -. Ugy is vót, főketünk korán, ...megtalátuk a gyárat, papírgyárat, hát asztá aszittük, hogy ottan csak úgy van, mind nálunk, hogy minden gyár körül van kerítve, kerítéssel ...ottan nem vót kerítés, csak szabadon vót minden, szabadon lehetett bemenni a gyár minden helyiségébe! Nem vót kapu, nagy kapu nem vót ...

EÁ: De nagy terepen feküdt ...

MÁ: Nagy terepen feküdt, igen, nagy terepen feküdt! Aztán érdeklődtünk, minden üzembe bementünk, persze éjjel is ment a gyár, bementünk az üzemekbe, hogy nem-e ismernek ottan egy magyar embert. Nem ismerik, nem ismerik, nem ismerik, több helyen vótunk. De...minden embernek vót egy kártyája, ahol az épületbe be köllött nekik...minden ember munkásnak be köllött menni az épületbe, minden embernek vót egy, mit tudom én, ilyen hosszú kártyája, mind az ujjam szélessége meg hosszája, a...minden embernek meg vót a számja! És amikor munkába állt...vagy bement...le köllött bélyegezni, mikor kijárt munkából szinte!

EÁ: Mint általában...igen...

MÁ: Hát én itten nem láttam azelőtt én ilyet! De ottan má akkor, akkor az vót! Hát asztán...te, mondom, álljunk meg itten a kapuba-e, hát-ha vagy jön munkába, vagy megy hazafelé. Regge má nyóc óra vót. Hát t jó van, de mégiscsak nem győzte cérnával, gyerünk má, gyerünk má, - aszongya - mer hátha lekéssük a hajót - aszongya - gyerünk má! Várja még egy kicsit...ő má ment annyira, mind a szomszéd ház, má ement annyira, hogy...gyere má, aszongya. Én meg, de...olyan húzódozva mentem ...

EÁ: Valami súgta, hogy ...

MÁ: Igen, igen! Ahogy egyszer....várja még! Egyszer nézek hátra, egy

ember áll abba az...ajtóba, ahol be köllött menni az épületbe, ahol az órát ...lenyomatták ...

EÁ: ...lepecsételték ...

MÁ: Igen, igen! Áll egy ember..."Haló, - aszongya - akartak dolgozni? Há mondok, akarunk! Na, gyertek vissza!.../nevet/...mind a ketten visszamentünk.../nevet/...Fölvett minket...munkára.../nevet/...

EÁ: Akkor mingyá reggel?

MÁ: Akkor mingyá reggel!.../nevet/...udvari munkára vett föl bennünköt, persze bevitt bennünköt az irodára, fölverték az adatokat meg sa-többi...amit köllött ilyes...csinálni...akkor aztán evitt a raktárba, kezünkbe adtak egy-egy lapátot, asztá evezetett a többi munkásokhoz a gyárudvarba átunk egy nagy sáncon...odavitt bennünköt... Hát aztán akkor ott vótunk. Hát asztá ott beszélgettünk, mink csak ugye magyarul...ketten.../nevet/...Osztán egyszer egy szlovák ember, de jó, az egy ...jó törte a magyart, szóva...Mi, maguk magyarok?-aszongya.- mondom, azok!Megörültünk, hogy még magyar szót is lehet hallani!...valakivel tudunk beszéni.../nevet/...hát asztá "Igen, azok vagyunk!" És mink kérdeztük, hogy nem-e ismer ő itten egy magyar embert, Lázár nevűt. "Ismerem Lázárt - aszongya - ismerem, nagyon jól ismerem! - aszongya - most éjjel dolgozott - aszongya - azt odahaza alszik - aszongya - nappal - aszongya.-Hát kérdeztük hogy hogy lehetne eztet megtalálni, vagy beszélnyi vele. "Tudjátok mit - aszongya - itt van közel az üzlet - aszongya - itt dére veszte - aszongya - ken yeret, kolbászt - aszongya - és megmagyarázom mere menjetek, egy fehér házba van szállásonn - aszongya. Így a tót ember, jó törte a magyar szót azér. Ugy is vót, eljött a dél, bementünk az üzletbe, vettünk kenyeret, kolbászt, mentünk edve...

EÁ: ...evés közbe, igen ...

MÁ: ...kerestük, igen, kerestük a Lázárt.

EÁ: S ráleltek a ...

MÁ: ...rá! Bemegyünk az első fehér házban, nincsen itt egy magyar szálláson. Nincsen. Másodikhá, nincsen. Harmadikhó, nincsen. Alig ...mer ottan többféle színe vannak a házak festve, egyik fehér, másik sárga, harmadik zöld, negyedik mit tudom én, kék...igen...azér a fehér házakat kerestük csak, mer azt mondták, hogy a fehér házban van. Hát asztá...mondja a sógór, gyere má - aszongya - mer együn az egy óra, asztá munkába köll ányii! Várgyá még, ottan van egy fehér ház még - mondom - oda emegyünk a .../nevet/...

EÁ: És az utolsóba megtalálták!...

MÁ: Hát, hogy.../nevet/...oda bementünk, megyünk az ajtóra, hát az ajtó zárva vót, gondoltuk, hogy ő most alszik ugyis, gazdasszon meg esetleg a városba van bevásárúnyi, vagy valami ilyesmi...re gondoltunk.

Hát aztán az ajtó be volt zárva, kimen...ugy az uttestre kimentem, aztán főkátottam neki..."Lázár!" Így a ...ő meg meghallotta!

EÁ: Bent volt a szobába!

MÁ: Bent volt a szobába!.../nevet/...Néz ki az ablakon...aszongya... /nevet/..."Hát tik hol jártok itt? - aszongya. "Hát téged keresünk!" - mondom. Gyá...gyárba kaptunk munkát és me...orosz, vagy egy tót ember mondta, hogy hát itt vagy te is szállásba. Azér most dél alatt megkerestünk, vagyis ebédidő alatt. Hát jó van - aszongya - akkor ugye a gyárba kaptatok munkát! Kaptunk. Na - aszongya - akkor majd én megbeszélem a gazdasszonyommal, hazagyün, most ement a bódba, az üzletbe - aszongya - bevásárolnyi, majd megbeszélem vele, hogy estére idegyertek ti is szállásra, most má itt lesztek - aszongya. Hol van a holmitok? Mondjuk a tűzoltókná maradt! .../nevet/ ...

EÁ: Szóval sikerüt ott szállást keresni ...

MÁ: Sikerüt, si...na asztá"Na, aszongya, estére abbaahagyjátok a munkát, menjetek a tűzoltókhöz a holmijaitokér és gyertek ide, majd ém akkorára megbeszélem a gazdaasszonyommal, hogy tik is itt lesztek továbbra is szálláson!" Így aszt, így találkoztunk össze a Lázárral!... Na aztán akkor ő a fánál dolgozott. Mink meg csak akkor még udvari munkások vótunk! Aztán később bekerütünk mink is a ...fához, ahol ő dolgozott, ...

EÁ: Ami későbbben halálát is okozta ...

MÁ: Igen, igen, igen, igen! Ugyanazon, na hát ...hát...

EÁ: Meddig vótak itt Ádám bátyám, ezen a fatelepen, vagy papír...gyárba...

MÁ: 4 évig.

EÁ: Aztá itt is maradtak végleg ...

MÁ: Itt, mink ...

EÁ: Hánytól meddig? Mettől meddig?pontosan? ...

MÁ: 26 ...26 ...

EÁ: ...szeptember, októberétől ...

MÁ: Októberétől, ...30...30...úgy ...

EÁ: ...tavaszáig?

MÁ: Tavaszáig! Májusig, ápriliséig ...

EÁ: Igen ...

MÁ: Igen ...

EÁ: Addig itt dógoztak együtt a Lázárral ...

MÁ: ...addig itt dó ...igen, együtt dógoztunk ...

EÁ: No, és akkor ott is laktak a Lázárral együtt?

MÁ: Ott is laktunk a Lázárral együtt.

EÁ: Na és közbe történt a Lázár halála, ugye?

MÁ: Igen, mer ott vót éjjeli munkások és nappali munkások is ...

EÁ: Ilyen váltott műszak ...

MÁ: Váltott műszak, igen! Ő a Bottyán Gáborral dolgozott egy műszakba. Ismered a Bottyán ...

EÁ: Hogyne, igen!

MÁ: Na, azzal dógo...

EÁ: ...annak a suszternak a fia!

MÁ: Igen, igen! Avva dógoztak egy műszakba! Mink meg hárman szinte egy műszakba! Én, meg a Bálint sógor, meg a Lázárnak a sógorkája, Hengyel Bá ...ugye ott laktak veletek szembe! Az apjáék, ő is onnan ment ki má! Az a ...mink hárman vótunk egy műszakba. Hát asztá ... mer este ő nyóc órakor ment munkába, mink este ötkor abbahattuk, ő ment nyóckor, ment munkába! Tehát az alatt a kevés idő alatt együtt vótunk, este öttü nyóccig körübelü. Megvacsoráztunk együtt, minden. Aztán akkor ...megvacsoráztunk, ők ementek munkába, mink asztá ottan kártyáztunk, le vótunk vetkőzve má, kártyáztunk, egyszer szabad a Gábor haza, hogy jaj, jaj, gyertek hamar ...hamar haza ...hamar gyertek - aszongya - mer a Lázárra rászaladt a fa!...Hát mi tudtuk, hogy mennyi fa...soká leszalannyi, mikor megindul, mind a ház a, háztömb, olyan nagy rakások ...fa...leszalannyi...mer a télenaffa...ahogy vizessen össze lett, össze lett izéve, összefagyott tére! Az ugyanúgy nézett ki, mint ahogy, mind a szalmakazal mikor fölül meg van fagyva, oan orra át, oan orra át ki néki. Vótak nekünk olyan hosszú csákjaink, amivel rángattuk azér le, rángattuk, de mikor má...nem értük el, akkor má nem szabad vót ezt csinányi, hogy fölment két ember, egyik ódalrul is egy ember, másik oldalról is és akkor dobátak ugye az orrára...fákat, hogy megindujjon, tudod ...

EÁ: ...megindújjon a teteje ...

MÁ: Hát asztá ezök is úgy kimentek a Lázárig, pedig az tiltva vót, nem szabadott. Ő is főment az egyik ódalról, másik ...pedig egy orosz ment föl. És dobátak oda az orrára néki fát. Persze, hogy nem indút meg, Lázár egy kicsit főjebb ment, majnem a ...orra fölé ...

EÁ: ...le is szakadt vele ...

MÁ: Ahogy ráveszett egy nagy, vastag fát a rön ...z orrára, az megindút, őtet is vitte magával! Maga alá temette! Ekkor aztán szabad a Gábor az, gyertek hamar - aszongya - mer a Lázárra rászaladt a fa! Hát má akkor tudtuk, annak ugyis vége! Tudtuk, hogy mennyi fa, soká leszalannyi olyankor!

EÁ: Az több mázsa!

MÁ: Ajaj, ajaj!

EÁ: És végül kibontották a Lázárt?

MÁ: Má mikor mink is odamentünk, má akkor sok ember ott vót, má akkor bontották szét, nyitották ki, mint a sírt, tudod? Egymásnak adogatták ki a fákat! Hosszába adogatták ki! Mer mink is körübelü egy háromnegyed óráig, még mink is ott dolgoztunk vele. Egyszer úgy mégis az az orosz taláta meg, akivel fönt vót, tudod, az taláta meg! Na, aszongya itt van na, aszongya .../ sír /...kivettük ütet... kivettük, bevittük az orvoshoz, hogy ha van még benne élet, hogy életre hozza, vagy valami, de bizony nem vót benne má, nem vót benne élet ,...

EÁ: ...agyonnyomta szegényt ...

MÁ: ...és csak csupá... az orrából gyütt, nagyon picike vér csurgott belüle ...

EÁ: ...a mellét nyomta agyon ...

MÁ: Igen, semmi más nem csurgott...semniféle vér nem ...Hát asztá akkor persze levitték a halottasházba, hullaházba - de ott a város közepin van ám, nagy , szép hullaház vót ottan - de aztán má éjjel vót, akkor nem tudtunk semmit csinányi, másnap nem mentünk munkába ...elvittük a ...má az új ruháját neki, fölöltöztettük, akkor láttuk, mikor levetkőztettük, hogy hogyan össze vót verve a teste ...

EÁ: ...törve a teste, igen ...

MÁ: Itt is ...ajaj, jaj ...ahogy a fa zuhogott rá, tudod ...hát ... ily történt ...az ő halála is ...

EÁ: Ez az, aho...miről van fénykép ...

MÁ: Igen, igen amit mutattam is, igen, ez az.

EÁ: És akkor eltemették? Két nap múlva, vagy mikor temették el?

MÁ: Két nap múlva temették el, aztán ...

EÁ: És ki írta meg haza, ide?

MÁ: Azt akarom mondani, mikor fölöltöztettük másnap, aztán ...

- Vége az A oldalnak -

- B oldal kezdődik -

EÁ: Tehát akkor végeredménybe, tudja ez 28 novemberébe történt és meg is táviratozták haza, hogy meghalt a férje ...igen ...és maguk ottmaradtak továbbra is ebbe a gyárba?

MÁ: Tovább maradtunk még a gyárba, asztá két hét ... megírtam levélbe is a ...má a feleségének, hogy hogyan, mint történt.

EÁ: Itt...itt mennyit kerestek maguk akkortájt?

MÁ: Három dollár 20 centet naponta!

EÁ: ...naponta ...

MÁ: 40 cent vót órabér, nyócszor négy, harminckettő ...három dollár húsz ...

EÁ: ...igen és akkor ebből mennyit kellett ...mer ugye kellett lakásra fizetni ...

MÁ: Igen, kellett lakásra fizetni ...

EÁ: Havonta, vagy hetente fizettek ott?

MÁ: Havonta.

EÁ: Havonta?

MÁ: Havonta.

EÁ: Mennyi vót ott a lakbér?

MÁ: 25 dollár vót a koszt, szállás és ezer mosott is a gazdasszon ... igen .

EÁ: Körülbelül talán, ezek szerint olyan 100 dollárt kerestek egy hónapba?

MÁ: Nem kerestünk annyi...

EÁ: Hát ...közel százat ...

MÁ: Közel, közel százat, de nem ...

EÁ: Ebből 25 vót a lakbér, a koszt az viszonylag mennyibe kerüt naponta?

MÁ: Hát azt ő állította elő ugye a ...

EÁ: Ja, ő maga, a gazdasszony ...

MÁ: Igen, igen, igen ...

EÁ: ...akinsé laktak ...

- vágás hallatszik -

MÁ: Ottan csak akkor jó Kanadába, vagy Amerikába, mikor valahol háború van! Itt meg akkor több évekig nem vót háború ugye, megteltek a raktárak! Így aztán az embereket küldték el! Igen. Túl volt termelve a raktár ...

EÁ: ...munkanélküliség ...

MÁ: Igen, igen! Így aztán elküldtek bennünket, aztán erdei munkára mentem ki ugye, májusba, vagy áprilistól májusba ...

EÁ: 28-29-be?

MÁ: 30-ba vót ez!

EÁ: 30-ba vót?

MÁ: Ez má 30-ba vót!

EÁ: 30-ig itt vót?

MÁ: Harmincig, igen, igen ...harmincig itt vótam ebbe a gyárba, mondom áprilisba, májusba mentem aztán munkára ki, erdei munkára, ott vótam aztán októberig, abba az évbe októberig vótam ott a ...októberbe jöttem haza ...

EÁ: És akkor onnan október után hazajött?

MÁ: Onnan hazajöttem, igen.

EÁ: Hazajözz.

MÁ: Igen.

EÁ: Ott má nem keresett ilyen jól? Vagy nem ...

MÁ: Nem, nem, persze, hogy nem kerestünk! Ott má nem fizettek, csak éppen annyit, hogy hát az ember megéljen ...tengő...tengődött...

EÁ: És akkor má nem látta értelmét, hogy ...

MÁ: Nem, nem! Nem jöttem volna én másképp haza akkor se!

EÁ: És mégis mennyit sikerült összespórolni mikor hazajött?

MÁ: Hát...ugyi közbe megvettük a Fischmanntól, megvette a feleségem a földet.

EÁ: Majd ere a Fischmannra még visszakerdezek! Igen, ...mer kűdözgetett azé maga haza egy kis pénzt!

MÁ: Má akkor vót körülbelü 200 dollárom, mikor, mikor ...megvette a feleségem a földet. Az itthon vót, megvette a földet, de a Fischmannal aztán ugy egyeztünk, hogy 60 napos időszakonként ...

EÁ: ...törleszti ...

MÁ: Törleszti, de dollárba!

EÁ: Dollárba!...Mennyi földet vett itt a felesége az a

MÁ: Öt hód ...

EÁ: Öt holdat! A Fischmann Miska bácsitól?

MÁ: Bernát!

EÁ: Vagy a Fischmann Bernáttól a ...Fischmann Miska bácsinak az apja vót!

MÁ: Igen, igen, igen...

EÁ: Mer a Fischmann Miska bácsi nekem a keresztapám! Hogy így mondjam ...

MÁ: /nevet/ ...tudom, tudom .../nevet/ ...

EÁ: Igen, mer apámnak komája...

MÁ: Igen, /nevet/ ...igen, tudom!

EÁ: Na, ezt most még rákérdzem azér, mit ...a...az apjuk vót tehát a

Bernát, ugye?...

MÁ: Igen, ige...Ber...Fischmann Bernát ...

EÁ: És a harmincas évekbe...mer neki vót ...mennyi földje vót? Az elég jó...módu vót...

MÁ: Az eladta 28-ba az összes földjeit, me...házát, minden itten, 28-ba!

EÁ: Eladta?

MÁ: Eladta hát! Hát mer nagyapám is vett tőle...

EÁ: ...tudom, atyám is vett vagy 10 vagy 12 hódat vett tőle!

MÁ: ...tíz hódat...há.../nevet/ ...hát!

EÁ: Na, most hát mér adta ő el, elment aztán innen?

MÁ: Nógrádbercelbe...vót veje neki, ottan, az rábeszéte az apósát, a nyósát, hogy menjenek, adják...

EÁ: A Bernát bácsit...

MÁ: Bernát bácsi...adják itt el mindenüket, menjenek, ottan most lött nagy birtok, vegyék meg aztat! El is adta itten, azt odamentek lakni...

EÁ: ...a...Bercelbe?

MÁ: N6...Nógrád...Nógrádbercelbe.

EÁ: Az ki vót, a veje, nem emlékszik?

MÁ: Nem emlékszem, nem tudom mi vót a neve.

EÁ: És mikor ment el a Bernát bácsi innen?

MÁ: Há 28-ba, amikor eladta...

EÁ: 28-ba el is ment...

MÁ: El is ment, mikor eladta a földeket, el is ment!

EÁ: Mer...de akkor már a...ugye vót neki, a Bernát bácsinak fia, a Miska bácsi, az én keresztapám...

MÁ: ...igen...Zoli...

EÁ: A Zoli meg a lány...

MÁ: Ernő.

EÁ: Ernő, ...

MÁ: Ernő, Ilonka, Elza!

EÁ: ...és Elza. Tehát öt gyerek vót.

MÁ: Igen, öt.

EÁ: Na most mi történt a többivel? Tudom, a Miska bácsi, az...

MÁ: Az hazagyütt, az megtér...az nem gyütt az...a izébő...a háború alatt, az kiszabadút.

EÁ: Most a második háborúból...

MÁ: Igen, mikor elvitték a ssidókat.

EÁ: Igen. De mikor innen má 28-ba má ekötöztek, akkó má itt egyik gyerek se vót, má a gyerekek má megnősütek, meg férjhez mentek ugye, a lányok...

MÁ: Természetes! Igen, igen ...

EÁ: És ide má nem jött vissza egyik se!

MÁ: Egyik...egy...egyik se jött ide vissza má!Mer eladta a házát is...

EÁ: Igen.

MÁ: ...egy Deutsch nevű zsidónak...

EÁ: Tudom, a...Deutsch Pista bácsinak...

MÁ: Igen, igen!

EÁ: Hát jól ismertem én!

MÁ: Na, hát annak adta el...annak...annak adta...

EÁ: No, az egy darabig üzletelt ottam...

MÁ: Igen, igen, igen, igen...

EÁ: De az is tönkrement, mer az a jószívű zsidó vót, az a Miska...

MÁ: Éppen úgy van.../nevet/...

EÁ: Ugye, oan jó gyerek vót, emlékszem, apámnak az is jó barátja vót...
És aztán olyan...tönkrement...

MÁ: Tönkrement.

EÁ: Aztán átgyütt oda szembe velünk lakni, a ...

MÁ: Igen, igen, igen, a ...

EÁ: ...Jóska...

MÁ: ...Iczés Jóskáékó!

EÁ: ...ide a Jóskáékó...

MÁ: ...igen, oda ment lakni...hát...Ugye aztán a kotlópénze vette meg
azt a ...z épületet, a Fischmann-féle épületet...

EÁ: A...az a másik keresztapám a ...

MÁ: Igen, igen, igen...

EÁ: ...az vette meg, ...de má akkó üzlet nem vót ottan?

MÁ: Nem, má akkó nem vót üzlet.

EÁ: ...a Miskával együtt...

MÁ: ...be vót zárva má akkor az üzlet...

EÁ: ...főszámlódott az üzlet.

MÁ: Igen, igen, föl, fölszámlódott.

EÁ: Na most a Bernát bácsi, az mikor jöhetett ide, nem emlékszik, Ádám
bátyám? A ...a...Fischmann Bernát, az öreg!

MÁ: Lakni?

EÁ: Igen, ide!

MÁ: Aaaa...hát én nem ...

EÁ: Ara nem emlékszik?

MÁ: Má ~~má~~ mikor gyerek vótam, akkor is itt lakott!

EÁ: Má akkor is ottlakott. Má az ő szülei is itt lakhattak?

MÁ: Bizonyára itt lakhattak azok is már!

EÁ: Tehát akkor az még a múlt század vége felé má itt lakhattak...az

ő szülei?

MÁ: Igen, igen, igen...igen!

EÁ: ...a Bernát bácsi szülei is...

MÁ: Igen, mer tudom a...ze...a...Zoli meg a Ernő fiatalabbak vótak mind én és...ugy...apám...ugy cselédkedett nálok, aztán ugy jól ismertek és én vótam má ugy mit tudom én harmadik vagy negyedik osztály, az iskolába, a Zoli meg első és első osztály és minden reggeel köllött a Zolié mönnöm a ...oda a lakásukra és velem gyütt az iskolába!

EÁ: ...segített neki...

MÁ: Igen, igen, igen.../nevet/...

EÁ: És mi történt az Ernővel meg a Zolival?

MÁ: Azokat aztán nem tudom, hogy mi történt velek, mer...zsidókat összeszedték, tudja, tudod...

EÁ: ...igen...hogyne...

MÁ: Hát aztán ...csak éppen a Miska kerüt haza...

EÁ: Csak a Miska kerüt...

MÁ: Csak...kerüt...akkerüt...

EÁ: A lányok...se kerűtek vissza...

MÁ: Azok se, mer nem...nem tudtunk róla semmit se, bizonyára nem kerűtek...

EÁ: Azt se, hogy ezek férhő mentek később, azt se tudják?

MÁ: Hát a lányok férhő mentek má...

EÁ: Férhöz mentek?

MÁ: Férhöz mentek má azelőtt...

EÁ: Hogy kihez, azt nem tudja?

MÁ: Azt nem, hát a vő...beszélte rá őket, hogy menjenek Nógrádbercelbe laknyi...

EÁ: Ja, igaz, az idősebb lányának a ...férje...

MÁ: ...igen, igen...ilon....igen.

EÁ: ...a veje...

MÁ: Igen, igen, veje...

EÁ: Az Ilonkának a ...

MÁ: Férje.

EÁ: Igen.

MÁ: Igen.

EÁ: Hát akkor Nógrádbercelbe lehetnek...

MÁ: Nógrádbercelbe ...vótak.

EÁ: Mer a Miska bácsi aztán ugy tudom a Korányi klinikára kerüt, ugye?

MÁ: Igen, mint röntgen főorvos.

EÁ: Röntgen főorvos.

MÁ: Igen.

EÁ: Nem tudja, hogy nem magyarosította ő meg a nevét?

MÁ: Nem!

EÁ: Nem?

MÁ: Nem, magyarosí...Fóti!

EÁ: Fótira?

MÁ: Fótira.

EÁ: Igen ezt keres...mer kerestem én, el akartam menni meglátogatni őt...

MÁ: Fóti. Fóti Mihály.

EÁ: Fóti...Mihályra. Értem! Mer úgy tudom, hogy megnősült a Miska bátyám és...és ő egy...debreceni református papnak a lányát vette vóna el ...

MÁ: Nem tudom, hogy kit vett el...Árpád, csak hogy ...

EÁ: Igen...szóva Fótira magyarosított...

MÁ: Fóti.../ nevet/...

EÁ: Áhá!

- vágás hallatszik -

MÁ: 82 éves most. Ha még él!

EÁ: 96-ba született a Miska bácsi?

MÁ: 96-ba!

EÁ: Hm...Hát akkor még é...kell, hogy éljen!

MÁ: Hát nem tudom, hát...

EÁ: Pesten mjd megnézem én a ...

MÁ: Nem Pesten laknak ám azok! Valahol más...valami más...más...

EÁ: Na de Pesten a Horányiba vót...

MÁ: Ja...ott vót, de hát má nincsen szógálat...

EÁ: ...vagy a Korányi, helyesebben Korányi...

MÁ: ...nincsen szógálatba!

EÁ: Há most má nincsen, de ...hát...oda, Pesten kellett, vagy Pest környékén lakni, nem?

MÁ: Távolabbra valahova mentek ezek!

EÁ: S úgy járt be ő onnan?

MÁ: Nem, mielőtt ...az még...az még...

EÁ: Nyugdíjba ment?

MÁ: ...nyugdíjba, míg a nyugdíjba ment, akkor ment távolabbra lakni!

EÁ: Igen, de, hogy hova, azt nem tudja.

MÁ: Azt nem tudom, de távolabbra ment a Pesttől.

EÁ: Hm...Aztán vót még itt egy zsidó család, emlékszem nekem tetszett is a lányuk, a Lonci, az a ...oan vörös haju ...

MÁ? Tudom .../nevet/ ...Szügyi .../nevet/ ...

EÁ: Szügyi! Na, itt vótak a sarkon ...

MÁ: ...tudom .../nevet/ ...sarkon ...

EÁ: Az, igen. Az, az mikor kerütek azok ide, a Szügyi család?

MÁ: Azt se nem tudom. Azt se nem tudom.

EÁ: Az a Fischmanék idejébe má itt vótak ...

MÁ: Hát ezeket mind ismertem, má gyerekkoromtól ott vótak, Felmannék, Felmann zsi...nevü is, ahol ...

EÁ: Mingyá, egy pillanatra...a Szügyit, azt hogy hívták, az öreg Szügyit?

MÁ: Szügyi Lipót!

EÁ: Szügyi Lipót! Ennek vót a ...a lánya a Lonci?

MÁ: Igen, Lon...

EÁ: Hogy is hívták...csúfnevén, hogy "gyűszűs", ugye? Nem? Mintha "gyűszűs Lonci" ...

MÁ: Úgy, úgy valahogy, igen, igen ...

EÁ: Valószí...igen...mer mindenkinek van nálunk is ragasztott neve ...

MÁ: ...igen...igen...

EÁ: ...neki is vót ilyen ragasztott neve ...A Szügyi...tudom. Aztá azt a ...azok meddig vótak itt? Mer a Lipót bácsi meghat aztán közbe ...

MÁ: Meghat ...meghát, aztán ...

EÁ: A harmincas évekbe, vagy mörkor?

MÁ: A harmincas évekbe...még aztán a ...Szügyiiné élt ...

EÁ: ...az vezette az üzletet ...

MÁ: ...az vezette az üzle...tet, de aztán megvette a ...az egész épületet, bódval együtt, a Tambur...Lajos, aki veletek szembe lakott,ambur, most azé az az épület ott, annak az utódjás ...az az épület ...

EÁ: Az vezette egy darabig az üzletet, a Tambur ...

MÁ: Igen, igen, vót neki bótja ...igen...igen...

EÁ: ...egy darabig ...

MÁ: ...igen...igen...de aztán begyütt ez a mit tudom én mi, háború meg satöbbi ...

EÁ: ...igen, akkor az megszűnt ...

MÁ: ...megszűnt. Mer evitték az asszonyt is, mer az asszony addig ott lakott, hátul lakott a zsidó asszony, a Szügyiiné ...

EÁ: Ő itt halt meg, a Szügyiiné?

MÁ: Evitték őtet is, mikor ...

EÁ: Ja, szegényt evitték negyven...negyvennégybe...

MÁ: Evitték azt is...igen...igen...azt is elvitték ...elvitték azt is...

EÁ: Igen, negyvennégybe azt hiszem és nem is gyütt vissza ...

MÁ: Nem is gyütt vissza.

EÁ: Na de a Lonci közbe, az, az ement, az iskolába került?

MÁ: Az elment, ...hát férjhez ment!

EÁ: Az férjhez ment ...

MÁ: Férjhez ment!

EÁ: Negyvenes évek elején, vagy a harmincas évek ...?

MÁ: Harmincas évek derekán!

EÁ: Derekán ...ugye ...

MÁ: igen, ige...annak a derekán ment férjhez.

EÁ: Az állítólag él, mer itt vót valamelyik bucsun, mondták nekem....
hogymint ilyen bazáros ...

MÁ: Hallottam én is, hogy vót itten, de látnyi nem láttam.

EÁ: Igen...

MÁ: Igen.

EÁ: Na most a Deutsch Miska bácsi, tudom olyan jó lószakértő...állat-
szakértő vót, mikor velünk szembe ...

MÁ: Igen, állatokval ...

EÁ: Igen. Ő...na mostam, a háború után ott, azt hiszem mindenki megme-
nekült...a Deutsch...

MÁ: Ő is megmenekült, ő is...elvitték őtet is, de mégis megmenekült!

EÁ: Megmenekült?

MÁ: Megmenekült! Egyik fia is!

EÁ: A Tibi vót, meg a Béla, azt hiszem ...

MÁ: Igen, igen, Tibi meg Béla, igen, igen, fiai.

EÁ: Vót egy lányuk is ...

MÁ: Lányuk is vót, igen!

EÁ: Na most hallom, azok kimentek aztán, az egyik gyerek Palesztínába...

MÁ: Igen, Palesztínába mentek, igen. Írkátak is ide ennek a Fieder Évá-
nak, aki veletek szembe lakik, írkátak is neki...több évekig.

EÁ: Igen, igen...mondják, hogy miko kiment Palesztínába, akkor egyik
gyereket, most a Tibit, vagy melyiket agyonlőtték...ott, mer akkor
harcok vótak...

MÁ: Igen, tudom. Nem...nem tudom ...

EÁ: Aztán utánuk ment a Miska bácsi is?

MÁ: Igen, igen, később meg a lány is!

EÁ: Lány is utána ment?

MÁ: Lány is.

EÁ: No de hallom, hogy közbe vótak itthon látogatóba ...

MÁ: Hallottam én is, de látni nem láttam, nem is beszéltem velök, de
hallottam, hogy vótak itten látogatóba, igen. Hallottam én is, igen.

EÁ: Na mostan - majd megtudom - a Feldman, az, az ki vót, a Feldman?

MÁ: Ahol most a szövetkezeti kocsmá va; az vót az övé, bót, de kocsmá-

ja is vót neki ...

EÁ: Ott, amelyik mindig kocsmá vót, a régi moziná? Ott a ...templom alatt?

MÁ: Igen, igen. Igen, igen.

EÁ: Az vót az övé?

MÁ: Az vót az övé! Kocsmá is, meg bót is vót egy ...ugyanúgy mint a Fischmannak.

EÁ: Igen. Má a tizes évekbe is itt vót ő ...

MÁ: Itt! Má gyerekkoromba is, mikor mióta én tudom, mindig itt vót!

EÁ: Tehát Feldman...mi vót? Feldman Mihály?

MÁ: Feldman Simon!

EÁ: Feldman Simon, igen! Feldman Simon...az meddig vót az övé, az a ... kocsmá, szövetkezeti kocsmá?

MÁ: Körübelü úgy a 18-20-as évekig! Mer akkor eladta, így vette meg a... község, így lett...

EÁ: ...akkor az lett, addig maszek vót, ugye?

MÁ: Maszek vót, igen. Így vette meg a község, így alakult át ...szövetkezeté!

EÁ: De akkor má ki vette át, ki vót az üzletvezető? Nem a Bandinak az apja? Dudás Bandi apja? Vagy a ...

MÁ: Alighanem az vót, alighanem avvót. Igen.

EÁ: Dudás Bandi apja, aztán a Dudás Bandi...

MÁ: Ugen, nem, közbe vót a Bandi előtt még más is.

EÁ: Vót?

MÁ: Vót, meg ...Bandi az közbe elgyütt onnan. Vót más is azér.

EÁ: Ki vót az? Nem tudja, hogy ki vót ...a szövetkezet...me az má megbizottja vót a szövetkezetnek ugye?

MÁ: Igen!

EÁ: Ja! ...Vár...

MÁ: Mint üzletvezető!

EÁ: A Váradi Zoli!

MÁ: Az!...Váradi, igen, Váradiék! Igen!

EÁ: Úgy lett aztán a Bandi apja megin...

MÁ: Igen, igen, igen, igen. Váradiék!

EÁ: Igen. ...Na akkor ki vót még itten?...

MÁ: Az csendőr tiszthelyettes vót, a Váradi!

EÁ: Igen, a Váradi, igen, az...aztá el is mentek Kemencére...

MÁ: Kemencére.

EÁ: Igen, Kemencérü gyüttek és onnan azt vissza is mentek ...

MÁ: Igen.

EÁ: Igen, tudom. Más zsidó család ki vót még?

MÁ: Nem vót itten több.

EÁ: Hát a Hábel? Emlékeztem attyám mindig mondta, hogy a Hábeltől...

MÁ: Hábeléktől vett ő is földet.../nevet/...

EÁ: Az nem zsidó vót, a Hábel?

MÁ: Nem.

EÁ: Ja, az nem zsidó vót!

MÁ: Nem.

EÁ: Áhá...

MÁ: Katalikusok vótak azok.

EÁ: Azok katolikusok? Nagyon ritka vót itt a katolikus, egy-két család...

MÁ: Ojjajj! Nagyon kevés...

EÁ: Egy-két család...

MÁ: Most sincsen. Igen. Most se.

EÁ: ...tisztá reformátusok ...

MÁ: ...igen ...

EÁ: Hát a Háberék hogyan kerűtek ide?

MÁ: Mint erdész!

EÁ: Mint erdész?

MÁ: Erdész vót az!

EÁ: És vót ...földjük is...emlékszem attyám vett tőlük földet ...

MÁ: ...igen...igen...

EÁ: ...érdekes...hm...

- vágás hallatszik -

EÁ:beszétek, emlékszem, hogy ennyi fertály földet vettem, meg any-
nyi fertály föld...mennyi vót egy fertály?...az körübelü magyar vagy
katasztáris holdba mennyi vót, vagy hogyan...?

MÁ: Kataszteri holdba körübelü öt hold.

EÁ: Öt hold egy fertály?

MÁ: Mer én i...én is fertályt vettem, attyád pedig kettő fertályt vett
a Fischmanntól!

EÁ: Öt vagy hat, öt hold vót egy fertály?

MÁ: Igen, igen, öt.

EÁ: Egy fertály?

MÁ: Leginkább öt! Igen.

EÁ: Igen...Na most mennyi vót, aszongya, hát nem tudom...ö...vettünk
nem tudom hány véka...vékába is beszétünk...

MÁ: Vékába is beszétek, igen!

EÁ: Az mennyi vót, a véka?

MÁ: A véka az ...a vékás az egy 300 négyszögöl vót, egy vék...

EÁ: Egy vékás föld, az 300 négyszögöl...

- MÁ: Háromszáz négyszögöl vót, igen. Egy kilás, az má két vékás vót, annak a duplája vót má, egy kilás, az...meg éppen egy kilás...
- EÁ: Egy kila tehát két fertá...két...
- MÁ: Kilás! Nem kilós! Kilás! Az má duplája vót a vékának! Tehát egy kilás föld két vékás vót, vagy pedig egy kilás!
- EÁ: Igen. Tehát két vékás, vagy egy kilás az...600 négyszögöl vót...
- MÁ: Igen, 600 négyszögöl vót a ...igen...
- EÁ: És a magyar hold vót 1200 négyszögöl, a katasztrális hold pedig... 1600.
- MÁ: 1600. Igen, igen...igen.
- EÁ: ...érdekes, hogy így át...Na most itt mennyi, me a ...méter hosszút ugye beszéltek rőfbe
- MÁ: Rőfbe is, igen, igen.
- EÁ: Az mennyi vót ...?
- MÁ:meg colba!
- EÁ: Igen, colba. Az má német. De a rőf, az, az ...
- MÁ: Hát ... az ... körübelü oan 78-80 centi volt egy rőf.
- EÁ: Igen, a ... a kinyújtott félés z körübelü idáig .
- MÁ: Igen ... idáig ..(nevet) ... igen, igen.
- EÁ: ... az 75 körü lehet ...
- MÁ: 78! 78 79 centiméter. Igen.
- EÁ: Én meg a ... van ilyen még, apámtól is megvan a ... a ... tíz szeles gatyája. Egy szél mennyi vót? Egy szelex ... egy ... először hat szeles vagy tízszeles gatyá ... mennyi vót a szele itt, nem tudja? Azt az asszonyok tudnák ... én nem tudom.
- MÁ: Azt csak inkább az asszonyok tudnák ... én nem tudom.
- EÁ: ... mer azthiszem ez ilyen 40 és 50 centi között vót.
- MÁ: Igen, igen, igen, igen. Tudom még apád is járt benne, gatyába, meg még én is. Még én is jártam!
- EÁ: Még ők gyere ... fiatalabb korukba ...
- MÁ: Igen...igen..
- EÁ: ..úgy jártak, sőt még emlékszem, attyám...meg a Szabó bácsi vót barátja...
- MÁ: A Szabó Jóska!
- EÁ: Józsi bácsi...az templomba is úgy járt ...
- MÁ: Úgy, de úgy, úgy! Így bizo... meg a Gergőnek az apja is e,....Gergőnek, a is úgy, a is úgy járt, gatyába!

EÁ: Igen..meg a Bukrettyán...is még azt hiszem még egy darabig...

MÁ: Az is igen...

EÁ: Igen, igen gatyába járt. Volt ünneplő gatyá...

MÁ: Vót bizony!...(nevet)

EÁ: ...leszedett ilyen ráncos gatyá, és vót egy ilyen hétköznapi gatyá..
arra emlékszik -e, hogy valamikor, a maguk öregjei jártak -e itt
bocskorba?

MÁ: Nem! Nem...

EÁ: Arra nem emlékszik...

MÁ: Nem, nem emlékszek.

EÁ: Nem is mesétték..

MÁ: Nem is mesétték róla, nem...

EÁ: ...csak csizmába...

MÁ: Igen, csak csizmába, igen.

EÁ: Olyanról se hallott, hogy ebbe a faluba valamikor vótak -e ilyen úgy-
nevezett kishemesek, kurtanemesek...nem emlékszik ... az öregektől,
hallomásból ... maguk má nyilván nem tudják.

MÁ: Nem...

EÁ: ... nem beszéltek...

erü

MÁ: Nem.

EÁ: Itt a falunak általában a...a...a jobb módú rétege, mint ahova attyám
is tartozott;...

MÁ: Igen igen...

EÁ: leg...hát maguk nem, me maguk szegények vótak...

MÁ: Igen.

EÁ: ...maga például fiatal korába mi vót tulajdonképpen?

MÁ: Napszámos, meg télen pedig favágó.

EÁ: Igen. És a legtöbb ilyen szegényebb réteg odament ugye, napszámba.

MÁ: Igen, igen...Igen

EÁ: ...nyáron...

MÁ: Sümegeshő jártunk napszámba..

EÁ: Hova?

MÁ: Sümeg...vamos.....-i uradalomba. Sümeg Ottónak hiták a bérlőt!

EÁ : Igen..

MÁ: Ahó jártak a..

EÁ: Mennyi bír.. földje vót annak? Hány... száz hód?

MÁ: Hát a Huszár, Huszár-féle föld vót az övé, ő csak bérelte!

EÁ: Ő csak bérelte...

MÁ: Bérelte.

EÁ: Hát ez a ... a Huszárnak a ...a...annak nagy birtoka vót.

MÁ: Nagy birto... yz egész erdőség az övé vót ere ... meg

EÁ: Arra-tól egészen Perőcsényig?

MÁ: Perőcsény, meg Börzsönyig, meg a szántóterületek aztán egész Kissallóig, Szakálas, Bér... és mind...

EÁ: És mind a Huszár vót...

MÁ: Mind a Huszár -féle vót.

EÁ: Az nem zsidó vót?

MÁ: Nem.

EÁ: Nem.

MÁ: Nem, keresztyén vót.

EÁ: Keresztyén vót.

MÁ: Keresztyén.

EÁ: És attól bérelte a Sü...

MÁ: Attól bérelte a Sümeg Ottó!

EÁ: Sümeg Ottó. Az egészzet, vagy csak egy...

MÁ: Az egészzet. Az egészzet.

EÁ: És oda jártak maguk...

MÁ: ... csak az er...erdőt nem. Azt a Huszár r bérelte, annak külön...

EÁ: Az a ...saját... megtartotta magának.

MÁ: Igen, azt megtartotta magának.

EÁ: S oda jártak maguk...

MÁ: ...napszámba, dolgozni, nyáron, télen meg az erdőbe.

EÁ: Kapáni ... meg mit csináltak?

MÁ: Kapáni, meg egyezni, meg aratni...

EÁ: Aratni is?

MÁ: Igen, aratni is.

EÁ: Kik jártak még Perőcsényből oda, elég sokan?

MÁ: Aj, hát az egész falu, aki így napszámos vót! Máshova nem mehetett, csak ide!

EÁ: Igen. És eléggé sokan vótak ilyenek..

MÁ: Ajjajaj!

EÁ: Milyen családok vótak, mondjon még egy párat, akik ilyen magukfajta szegé...nyek vótak.

MÁ: Hát...hogyan mondjam neked ... Jónás József, az az apósom vót...

- EÁ: Ki vót még aztán? A Turelek, Turrelák ...Turcel Örzse néniék is...
nem? Meg a ... Turcelék tudja... Turcel ...Testvérek...
- MÁ: Tur...Ilona, az annak a Jónásokba való az ura, azt má mondtam akko!
Meg a ... Papi András...ennek a Turcelnek a ...férje...
- EÁ: ...férje...igen. Eyek ilyen szegények vótak.
- MÁ: Igen, igen... Ezek ezekhe jártunk ki a fát vágni...
- EÁ: Nem most, hát itten elég sok vót ilyen szegény? Ilyen...napszámos..
- MÁ: Sok vót, elég sok, igen, igen...
- EÁ: Kik vótak a legjobb módnak, attyámékon kívül még? A Kenyeres-Szabó ugye, akik mondjuk jobbak vótak...Csenkiék...
- MÁ: Csenkiék,... Szabók...
- EÁ: A ...melyik Szabók, a Kenyeres-Szabók...
- MÁ: Nem. A Kenyeres-Szabó Tásóba (?) lakott...
- EÁ: Azt tudom, ott a...
- MÁ: ...akik domba laktak a Szabó András, Guba András...
- EÁ: Gubovics... A Gubovics bácsi, ugye? Az az. Igen. Aztán, ki vót még ilyen jobbmódú?
- MÁ: Varga József.
- EÁ: Az melyik Varga? Mostani Vargának az apja?
- MÁ: Ennek a ...ennek az apjának a nagybátyja!
- EÁ: Nagybátyja!
- MÁ: Igen. Aztán megint a Dudás Lajosnak az öregapja...
- EÁ: Igen..
- MÁ: Egz András..
- EÁ: Igen.. Akko Bukrettyán is elég jó módú vót...
- MÁ: Meg az is...mind a két Bukrinak...
- EÁ: És akkor a Mezei, az én nagyanyám, Bukri nagyanyám...
- MÁ: Igen, igen, a Mezei Zsigák...
- EÁ: ...Zsiga, még azok is elég jó módúak vótak...
- MÁ: Igen...meg a
- EÁ: Ez a jó módúság mit jelentett?
- MÁ: ...meg a Pidel-Borosék (?) ott a szomszédokba...
- EÁ: Igen, azt má tudom, azmaz...azok, az nagz zshivány vót, úgy hallom...
- MÁ: Nem a bótost mondom...
- EÁ: Ja, nem a bótost?
- MÁ: Emme felüröl, ahol a Cenbzi (?) lakik!...
- EÁ: Ja igen, igen!
- MÁ: ...mer a Fiedel, Fiedel vót, ő Ćenki (?) csak úgy ment oda vőnek.
- EÁ: Ja tudom, mer a...a...az izé...a...a...Fieder szüle az, hát az tulajdonképpen Együd lány vót, attyámnak volt a...nővére..
- MÁ: Ig

MÁ: Igen, igen, igen. Együd Eszter.

EÁ: Igen, igen.

MÁ: Igen..(nevet), igen. Meg Dudás Ádám...

EÁ: Dudás Ádám. Ezek vótak a jobbmódú családok.

MÁ: Leczkiek, Tésóba...

EÁ: No és, és a, mikor beállt az ősz, akkor meg ementek fát vágni?

MÁ: Akko ementünk fát vágni. Igen.

EÁ: Az urasági, vagy a k-zségébe?

MÁ: Hát a, amíg...ha a községnek vót, akko azt is kivágtuk, de leginkább az uraságéba mentünk.

EÁ: Akkor mit kaptak a favágás...mi vót a járandóság?

MÁ: Egy méter fa megvágásáé fizettek 40-50 krajcárt.

EÁ: 40-50 krajcárt. Egy méter fa az a...az a méter amikor így berakták.

MÁ: Igen, igen... méter széles, 130 magas,...130... igen,igen.

EÁ: Méter széles, 130 magas ez azt a méter, ezt tudom. Ez 30 krajcár.

MÁ: Igen. 30-40-50 krajcár, így...

EÁ: ...fel lehetett menni...

MÁ: Igen.

EÁ: És mikor má forintba csináták,...illetve...pengőbe? Az má...

MÁ: Hát akko má több vót, ako má több vót!

Pengő, kettő pengő, így...egy méteré...

EÁ: Igen, de és akkor kaptak járand...összjárandóság is járt ugye?

MÁ: Nem, nem kaptuk.

EÁ: Nem, nam kaptak?

MÁ: Nem, nem.

EÁ: Csak pénzbe fizettek?

MÁ: Csak, csak pénzbe fizették. Az ágat is eladta az uraság...

EÁ: És hol laktak akko, mikor kimentek, hát nyilván nem mindennap mentek ki?

MÁ: Mink hol laktunk?

EÁ: ... vót valami tanyájuk? Vagy...munkásszállás...

MÁ: ..a...ha ...itt a, itt dolgoztunk közeli, akko hazajá tunk minden este! Akko hazajártunk minden este. Ha má a túlsó erdőrézre dolgoztunk elmöntünk hétfőn csinátuk kunyhót magunknak és abba vótunk egész hétenni! Abba a füstös kunyhóba!

EÁ: Ott, ott is főzicskáték maguknak?

MÁ: Főztünk maguknak este, igen!

EÁ: Mit vittek magukkal? Babot, szalonnát, hagymát ...

MÁ: Babot, szalonnát, krumlit, hagymát, ilyesmit. Ott főztünk.

EÁ: Hányan fértek egy ilyen kunyhóba bele?

MÁ: Hát ha többen vótunk ugye, hárman-négyen. Ha, ha kettes kunyhót csinátunk, úgy értem ott is vót egy kunyhó, meg vele szembe is!

EÁ: Az erdőszélbe vót ez?

MÁ: Nem a ... bent a közepibe-e! Közepibe! Akkor, akkor négyen fértünk e benne. Ha csak egyes kunyhót csinátunk, úgy, hogy csak ez vót a kunyhó, előtte égett a tűz és mink itt vótunk belül. Ez ...ez...

EÁ: Na, na és mikor bejött a tél, leesett ahó ...

MÁ: Hát télelni is ott vótunk nagyobb részt! Nagyon nagy hónapok köllött lenni, mikor má nem vótunk ott, bizony! Mer rá vótunk utalva, Árpád! Rá vótunk utalva!

EÁ: Hát akkor ... az má a pengős világba is vót!

MÁ: Pengős világba is vót! Igen!

EÁ: Hát akkor ott elég hideg vót!

MÁ: Hajjajjj!

EÁ: Mit vittek, ilyen ...bundafélét, vagy mit?

MÁ: Semmit nem vittünk! Hát csak ami a, a ...rongy kabátokat vittünk magunkva!

EÁ: S azza takaróztak?

MÁ: Bizony!

EÁ: Allu szalma vót, vagy széna...vagy...

MÁ: Hát...fű, fű, esetleg ha tudtunk szennyi a hó alól, fűet! Meg ág, ág leginkább!

EÁ: És az ágra tették a fűvet...

MÁ: Igen, igen, igen...

EÁ: Hát akkor az nagyon kemény élet vót!

MÁ: Ajjajjj!...Nem kívánom még az ellenségemnek se!...Bizony...

EÁ: Na akk...egy pár hód fődjük akkor vót azér, vagy semmi nem vót?

MÁ: Nekünk egyáltalán semmi nem vót! Semmi nem vót!

EÁ: S a többieknek se, akik magával így együtt jártak?

MÁ: Azok...hát vót akik ken...kenderföd, egy kis szállótalaj, ilyesmi vót! De amíg mit tudom én...

EÁ: Birtok semmi...

MÁ: Semmi, nulla.../nevet/...Mit tudom én, fertály, vagy fé fertály, vagy egy két-három hó...aj semmi nem vót, csak ...

EÁ: És más munkaköre mi vót, tehát napszámosság, aratás...

MÁ: Más nem vót!

EÁ: Esetleg...aki beállt cselédnek...vót ilyen?

MÁ: Hát annak...vót ilyen is, aki beát cselédnek, igen...

EÁ: ...vagy kocsisnak ment...

MÁ: Igen, igen. Vagy az urasághó, vagy pedig a Kovács Sebestyénhő, a paptag/?/-ra...

EÁ: A paphoz...igen, a pap...ott vót egy major, emlékszem...

MÁ: Igen, igen, igen, igen.

EÁ: Hm...

- vágás hallatszik -

EÁ:az apját hogy is hívták?

MÁ: Zsembuja/?/ József.

EÁ: Zsembuja József? Ő a Sümegné volt?

MÁ: Itt lakott azé, csak ő mint nyáron, mint aratógazda vót!

EÁ: Tehát ő vót a bandagazda?

MÁ: Bandagazda! Igen.

EÁ: És ő fogadta föl magukat, ő tárgyalt ugye az uraság helyett magukkal!

MÁ: Igen, igen, igen...Hát mikor szerződésre, akkor...szerződésre írtak a tagok, akkor mindegyiknek el köllött a tanácsházára mennyi, község-házára és ott aláírni a szerződést!

EÁ: De a Gembuja/?/ toborozta magukat...

MÁ: Toborozta, igen, igen, az!

EÁ: Áhá...és akkor megmondta, hogy akkor gyüttök velünk...

MÁ: Igen, igen!

EÁ: Hány páran...szokott összeszedni?

MÁ: 35-38-40 párig!

EÁ: Innen Perőcsényből?

MÁ: Igen. Aztán Mikoláról külön megint csak! Igen.

EÁ: De így a Perőcsényiek egy bandába dógoztak?

MÁ: Egybe, egybe! Külön Perőcsényiek!

EÁ: Szóval egy ilyen...s hogy is híták, bandának is hívták?

MÁ: Bandának híták, bandának!

EÁ? Arató banda...

MÁ: Arató banda, igen.

EÁ: A ...végezték az aratást, a kötést, a kepe hordást, mindenféle ké-veösszerakást...

MÁ: Cséplést...

EÁ: Cséplést is?

MÁ: Cséplést is, igen. Igen, igen.

EÁ: Igen?

MÁ: Cséplést is ők végezték.

EÁ: Illetve maguk is...

- MÁ: Mink is, igen, igen, mink.
- EÁ: És mikor vége lett ennek a cséplésnek, akkor lehuzódott mondjuk ugy augusztus végéig...
- MÁ: Augusztus végéig. Vót rá eset, hogy még...szeptember elejéig is! Ha rossz vót az időjárás!
- EÁ: És utána akkor, akkor kezdtek aztán más munkára...mer ugye akkor fölmondtak, a szerződés mondjuk...
- MÁ: Akkor má megszűnt a szerződés...
- EÁ: ...szeptember végéig...
- MÁ: Igen, igen. Megszűnt a szerződés.
- EÁ: Akkor kezdték az ...munkálatokat...
- MÁ: Igen, igen, meg. Hát akkor aszt kezdődött természetes a krumliásás, így amit kaptunk az uraságtól krumpli ásást...mer kaptunk tőle földet, ha amint itten a háztájit, mind a TSZ-be van most. Kaptunk föld...krumpliföldet...kukoricaföldet...
- EÁ: Mennyit, hány...
- MÁ: Hát mit tudom én ...egy olyan három, négyszáz szögöl krumpliföldet, meg a kukoricaföldet is olyan ...fél hold, egy olyan ezer...
- EÁ: Ez a sajátjuk vót?
- MÁ: Sajátunk vót, igen, ami benne termett, igen.
- EÁ: Ez a...fizetség mellett vót.
- MÁ: Igen, igen.
- EÁ: Na most ennek fejébe nem kellett az uraságná is krumplit ásni? Vagy azt...
- MÁ: Nem köllött az...megkívánta, hogy rendszerint menjünk napszámba, amikor úgy hozza a sors! Másüve nem szabad vót mennyi, lehetőleg csak őhozzájok!
- EÁ: Ennek fejébe.
- MÁ: Ennek fejében, igen.
- EÁ: Szóval azér, azér még ősszel is néha ottmaradtak krumpliásás, meg... ilyen dógokra?
- MÁ: Igen, igen, igen, igen!
- EÁ: Igen. És csak aztán mentek erdőkitermelésre...
- MÁ: Aztán, igen, igen...
- vágás hallatszik -
- EÁ: ...ugye Lucakor, 13.-án este szoktunk annak idején Lucázni.
- MÁ: Lucázni, igen.
- EÁ: Így a falusiak külön, meg a Tésaiak külön...
- MÁ: Minden utcában külön-külön összementek a gyerekek és akkor mindegyiknek volt vagy csengője, vagy kolomp és aztat, kimentünk az utcára, ráztuk, csörgettünk és olyan hang vót a községbe, hogy nagy zaj lehe...